

До Научния секретар на МУ-Варна

## Рецензия

От

Проф. д-р Славчо Томов Томов, дмн

Директор на Научноизследователски институт-МУ Плевен

Външен член на Научно жури, определено със Заповед № Р-109-406 от  
25.10.2022 г. на Ректора на Медицински университет-Варна

*Относно:* Дисертационен труд на тема:

**Ускорено възстановяване след оперативно лечение (ERAS-Enhanced recovery after surgery протокол) в гинекологичната хирургия**

Автор : Доц. д-р Станислав Христов Славчев , д.м

За придобиване на НС „Доктор на науките“; професионално направление 7.1 Медицина ; научна специалност: „Акушерство и гинекология“; Медицински университет - Варна, Факултет „Медицина“, Катедра „Акушерство и гинекология“

### **I. Структура на дисертационния труд**

Дисертационният труд е написан на 152 стандартни страници, от които: литературен обзор - 25 страници; материал и методи - 5 страници; собствени резултати и обсъждане - 55 страници и е онагледен с 7 таблици и 16 фигури. Библиографията включва 432 източника на латиница, на които авторът се е

позовал последователно в литературния обзор и обсъждането на получените резултати. Литературният обзор включва анализ на актуалното състояние на науката по отношение на следните акценти: влияние и значение на предоперативната чревна подготовка за следоперативното възстановяване и усложнения; предоперативно хранене и прием на въглехидрати; венозна тромбоемболична профилактика; мерки за намаляване на раневите инфекции (антимикробна профилактика, предотвратяване на хипотермия, избягване на дренажи и сонди и контрол на периоперативната хипергликемия); периоперативен контрол на течностите/целева инфузионна терапия; опиоидно спестяваща мултимодална следоперативна аналгезия; ролята на периоперативното хранене за ускореното възстановяване след хирургична интервенция; мероприятия за предотвратяване на следоперативна чревна непроходимост; ERAS и минимално-инвазивна хирургия; анестезия при пациенти на ERAS протокол ; предоперативно консултиране на пациентите относно елементите на ERAS протокола, подготовката за операция и следоперативното възстановяване; критерии и препоръки за дехоспитализация при пациенти, които са оперирани по ERAS протокол; ERAS одит и докладване на резултатите. Обзорът завършва с 11 извода, които са в основата на дизайна на проспективното проучване. Целта на дисертационния труд „ Да се оцени приложимостта и ефекта на ERAS протокола в оперативната гинекология чрез одит и отчет на периоперативните резултати“ е точно дефинирана и кореспондира с темата на дисертацията. За постигането на тази цел доц. Славчев си поставя 11 задачи.

Клиничният контингент включва проспективно 121 пациентки, оперирани в клиника „Гинекология“ на МБАЛ „Св. Анна-Варна“ за периода от 2 години. Осемдесет и три от тях са оперирани чрез лапаротомия, 28 - с лапароскопски и

10 - с вагинален достъп. Седемдесет и осем пациентки са имали бенигна патология и 43 - онкологично заболяване. Описани са отделните хирургични интервенции. Методологията на прилаганите мероприятия е описана подробно и в хронологичен ред: преди, по време и след оперативната намеса. Отчитането на периоперативните резултати и упражняване на одит и контрол се базира на въведения от дисертанта „Лист за проучване на ERAS (Enhanced recovery after surgery) системата“.

В раздела „Собствени резултати и обсъждане“ в континуум от 14 точки, дисертантът е представил, сравнил с други проучвания и подложил на дискусия получените резултати и така по един оригинален начин е постигнал решението на поставените 11 задачи.

## **II. Оценка на получените резултати**

Представените от доц. Славчев резултати са убедителни и представляват качествено нов подход в периоперативните грижи и възстановяване на пациентите след гинекологични операции. Като много ценни за ежедневната практика считам, че са изведените препоръки за минимален болничен престой след въвеждането на елементите на ERAS протокола и алгоритъма за профилактика на раневите инфекции. Намалването на продължителността на болничния престой без увеличаване на честотата на следоперативни усложнения и рехоспитализации би се отразило на цената на здравната услуга, на гъвкавостта на легловата база и удовлетвореност и качество на живот на оперираните пациенти. В резултат на прилагането на отделните елементи на ERAS протокола в проучването от 121 пациента, доц. Славчев прави следните препоръки за продължителност на болничния престой:

- При отворени операции по повод бенигна патология - 2 дни; дехоспитализация на 1-ви следоперативен ден
- При отворени операции по повод онкологични заболявания с изключение на овариален карцином - 3 дни; дехоспитализация на 2-ри следоперативен ден
- При отворени операции по повод овариален карцином - 5 дни; дехоспитализация на 4-ти следоперативен ден
- При лапароскопски операции без хистеректомия, както и при вагинални операции без вагинална хистеректомия - 1 ден; дехоспитализация в деня на оперативната намеса (ден 0)
- При лапароскопски операции включващи хистеректомия, както и при вагинални хистеректомии - 2 дни; дехоспитализация на 1-ви следоперативен ден

В алгоритъма за профилактика на раневите инфекции и усложнения от страна на оперативната рана е определен профилът на пациентите с повишен риск за раневи инфекции. В тези случаи дисертантът препоръчва избягването на отворен достъп и извършване на минимално-инвазивна интервенция. Освен това мероприятията от ERAS протокола, с които се намалява този риск включват: въглехидратен прием преди операция и в първите часове след нея с цел намаляване на следоперативната хипергликемия и инсулинова резистентност, както и избягване на катаболните процеси; антибиотична профилактика; нормотермия по време на операция и нормоволемия интраоперативно и в ранния следоперативен период. Чрез последната мярка се подобрява и чревната функция (възстановяването на чревния пасаж).

От практическа гледна точка едно от достойнствата на дисертационния труд на доц. Славчев е определянето на комплайанса на отделните елементи на ERAS протокола в оперативната гинекология. Предвид новаторския характер на този труд, това може да послужи за успешното му въвеждане в други гинекологични клиники.

### **III. Анализ на изводите и приносите**

Анализът на получените резултати на базата на поставените от дисертанта задачи и задълбочената дискусия водят до извеждането на 11 извода, с което е постигната поставената цел на проучването. Тези изводи отразяват приложимостта на системата за ускорено възстановяване след хирургична намеса в гинекологията и представляват качествено нов подход в периоперативните грижи на пациентите. Значимостта на 8-те приноса, изтъкнати от доц. Славчев имат преди всичко практическа и методологична насоченост.

### **IV. Оценка на научната дейност на дисертанта**

Авторът представя 10 реално отпечатани публикации, свързани с дисертационния труд, на които е първи автор. Актуалността на темите, на които са посветени и реферираните списания, в които са публикувани предполагат висок рейтинг на цитирания и добавена стойност на тази научна продукция.

### **V. Заключение**

Разработеният от доц. Станислав Славчев, д.м. дисертационен труд на тема: „Ускорено възстановяване след оперативно лечение (ERAS-Enhanced recovery after surgery протокол) в гинекологичната хирургия“ е задълбочена и стойностна научна разработка с реални приноси за ежедневната хирургическа

практика. Той представлява качествено нова концепция и философия за периоперативните грижи. В количествено и качествено отношение трудът отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане на МУ-Варна за придобиване на НС „Доктор на науките“. Въз основа на това убедено препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждането на НС „Доктор на науките“ на доц. д-р Станислав Христов Славчев, д.м.

**20.11. 2022 г.**

**Проф. д-р Славчо Томов, дмн**

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'S. Tomov', written in a cursive style.